

Avioero - Italia

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?
- 2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?
- 3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on
  - 3.1 aviopuolisoiden henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)
  - 3.2 omaisuuden jakamiseen puolisoitten välillä
  - 3.3 puolisoitten alaikäisiin lapsiin
  - 3.4 toisen puolison velvollisuuteen maksaa toiselle elatusapua?
- 4 Mitä lakitermi "asumusero" käytännössä tarkoittaa?
- 5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?
- 6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?
- 7 Mitä lakitermi "avioliiton mitätöinti" käytännössä tarkoittaa?
- 8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?
- 9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?
- 10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?
- 11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?
- 12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?
- 13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?
- 14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?
- 15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?
- 16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puolisoit eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?

Avioeron edellytyksistä säädetään laissa (ks. kohta 2). Tuomioistuimen on tarkistettava edellytysten täyttyminen, jotta avioero voidaan tuomita.

Tarkistaminen on tarpeen, vaikka avioeroa olisi haettu yhdessä. Puolisoiden yhteisymmärrys eroasiassa ei ole pätevä avioeron peruste (ja näin ollen Italiassa ei varsinaisesti ole mahdollista erota yhteisellä päätöksellä). Jotta avioero voidaan myöntää, tuomioistuimen on aina tutkittava erohakemuksen perusteet.

Tuomioistuin tekee päätöksen avioliiton purkamisesta, jos avioliitto on solmittu siviililain mukaisesti, ja avioliiton siviilioikeudellisten vaikutusten lakkaamisesta, jos avioliitto on solmittu uskonnollisin menoin ja kirjattu väestörekisteriin. Yleinen syyttäjä osallistuu aina menettelyyn.

Lähteet: Laki nro 898, annettu 1. joulukuuta 1970, sellaisena kuin se on muutettuna 1. elokuuta 1978 annetulla lailla nro 436, 6. maaliskuuta 1987 annetulla lailla nro 74 ja 6. toukokuuta 2015 annetulla lailla nro 55.

2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?

Puoliso voi hakea avioeroa

1. jos toinen puoliso on avioliittoon vihkimisen jälkeen tuomittu erityisen vakavasta rikoksesta, johon hän on syyllistynyt ennen avioliittoa tai sen aikana, eli

- tuomittu elinkautiseen tai yli 15 vuoden vankeuteen yhdestä tai useammasta tahallisesta rikoksesta, lukuun ottamatta poliittisia rikoksia ja rikoksia, jotka on tehty erityisen perustelluista moraalisisista ja yhteiskunnallisista syistä (*motivi di particolare valore morale e sociale*);
- tuomittu vapausrangaistukseen inestirikoksesta (rikoslain 564 §) ja 609 bis §:ssä (seksuaalinen väkivalta), 609 quater, 609 quinquies tai 609 octies §:ssä tarkoitetusta seksuaalirikoksesta (joista on säädetty vuoden 1996 laissa nro 66);
- tuomittu vapausrangaistukseen lapsenmurhasta tai epäilty puolison tai lapsen murhan yrityksestä;
- tuomittu kahdesti tai useammin vapausrangaistukseen puolisoa tai lasta vahingoittavasta törkeästä pahoinpitelystä, elatusvelvollisuuden laiminlyönnistä, kaltoinkohtelusta perheessä tai lapsia kohtaan tai sopimattomasta vaikuttamisesta vajaavaltaiseen puolison tai lasten vahingoksi, paitsi jos avioeroa hakeva puoliso on tuomittu osallisuudesta rikokseen tai puolisoitten todetaan jatkavan yhteiselämää;

2. tapauksissa, joissa

- puoliso on vapautettu 1 kohdan b ja c alakohdissa tarkoitetuista inesti- tai seksuaalirikoksista ja tuomioistuin katsoo, että vastaaja ei kykene jatkamaan tai aloittamaan uudelleen yhteiselämää;

- puolisoille on myönnetty asumusero joko molempien suostumuksella tai toisen osapuolen hakemuksesta, ja he ovat asuneet erillään yhtäjaksoisesti

1. vähintään 12 kuukautta siitä, kun asumuseroa käsiteltiin tuomioistuimessa
2. kuusi kuukautta, jos asumusero on myönnetty molempien suostumuksella, myös silloin, kun riitautettu tuomio ratkaistaan sovittelemalla
3. tai kuusi kuukautta asianajajan läsnä ollessa käytyjen neuvottelujen seurauksena tehdyssä asumuserosopimuksessa vahvistetusta päivämäärästä tai sen asiakirjan päiväyksestä, joka muodostaa väestörekisterinpitäjällä tehdyn asumuserosopimuksen;

- 1 kohdan b ja c alakohtien rikokset ovat vanhentuneet eikä niitä sen vuoksi ole voitu ottaa käsiteltäväksi rikosoikeudenkäynnissä, mutta avioeroa käsittelevä tuomioistuin toteaa, että kyseiset teot täyttävät aiheuttavat rikosoikeudellisen vastuun;

- inestiä koskevassa rikosoikeudenkäynnissä ei ole tuomittu rangaistusta, koska se ei ole herättänyt yleistä pahennusta;

- toinen puoliso, joka on jonkin muun maan kansalainen, on saanut avioliiton mitätöityä tai purettua ulkomailla tai solminut ulkomailla uuden avioliiton;

- avioliitto on jäänyt täyttymättä;

- tuomioistuin on antanut toiselle puolisolalle luvan vaihtaa sukupuolta; tällöin avioerohakemuksen voi tehdä kumpi tahansa puolisoista.

Ns. rikostapausten lisäksi (joissa puoliso on tuomittu erittäin vakavasta rikoksesta tai vapautettu alentuneen syyntakeisuuden vuoksi, rikoksen vanhentumisen vuoksi tai siksi, että inestitapauksessa ei ole riittäviä objektiivisia perusteita tuomita syylliseksi) avioeron perusteita ovat siis asumusero, toisen puolison ulkomailla hankkima avioliiton mitätöinti tai purkaminen taikka uuden avioliiton solmiminen, avioliiton jääminen täyttymättä ja sukupuolen vaihtaminen.

3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on

3.1 aviopuolisoiden henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)

Avioeropäätöksen seurauksena aviosuhde päättyy, jolloin puolisoiden siviilisäätö on jälleen naimaton ja he ovat jälleen vapaita solmimaan uuden avioliiton.

Nainen menettää puolisonsa sukunimen, jonka hän on liittänyt omaansa, mutta tuomioistuin voi antaa hänelle luvan pitää puolisonsa sukunimen omansa lisäksi, jos hän tekee tätä koskevan hakemuksen ja se on hakijan tai hänen huollossaan olevien lasten etujen mukaista.

Sukuyhteys säilyy entisellään, ja sukulaisuudesta suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa johtuvat esteet säilyvät (siviililain 87 §:n 4 momentti).

Ulkomaalainen puoliso ei menetä avioliiton seurauksena samaansa kansalaisuutta.

3.2 omaisuuden jakamiseen puolisojen välillä

Avioerossa ositetaan yhteinen omaisuus (*comunione legale* eli kaikki puolisojen avioliiton aikana yhdessä tai erikseen hankkima omaisuus lukuun ottamatta siviililain 179 §:ssä tarkoitettua henkilökohtaista omaisuutta) ja perheen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu omaisuus (*fondo patrimoniale*). Jos puolisoilla on alaikäisiä lapsia, perheen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettua omaisuutta ei kuitenkaan ositeta ennen kuin nuorin lapsista on saavuttanut täysi-ikäisyyden. Avioero ei vaikuta erillisenä pidettävään omaisuuteen (*comunione ordinaria*, esim. kun osuuksiin jaettu omaisuus on hankittu ennen avioliittoa tai avioliiton aikana, mutta omaisuuden erillisyyteen perustuvan järjestelyn (*separazione dei beni*) mukaisesti), joka voidaan erottaa toisen puolison vaatimuksesta.

Sille vanhemmista, joka elää alaikäisen lapsen kanssa, voidaan myöntää oikeus jatkaa puolisojen kodissa asumista, mikäli sinne jääminen on alaikäisen lapsen edun mukaista.

3.3 puolisojen alaikäisiin lapsiin

Avioeron myöntävä tuomioistuin myöntää vanhemmille yhteishuoltajuuden ja vain poikkeustapauksissa yksinhuoltajuuden toiselle vanhemmista. Se määrää myös ajasta, jonka muu kuin lapsen kanssa asuva vanhempi viettää alaikäisen lapsen kanssa, antaa ohjeet lasten omaisuuden hoitamisesta ja määrittelee sen elatusavun määrän, joka maksetaan kuukausittain lapsen kanssa asuvalle vanhemmalle (mikäli lapsi on alaikäinen).

3.4 toisen puolison velvollisuuden maksaa toiselle elatusapua?

Tuomioistuin määrää avioeropäätöksessään osapuolten hakemuksesta säännöllisen elatusavun maksamisesta puolisolle, jolla ei ole riittävää toimeentuloa tai jonka ei objektiivisista syistä voida katsoa voivan hankkia riittävää toimeentuloa. Elatusvelvollisuus päättyy, jos elatusapua saava puoliso avioituu uudelleen. Elatusapu voidaan osapuolten sopimuksella maksaa myös kertasuorituksena luovuttamalla elatusavun tarpeessa olevalle puolisolle omistusoikeus kiinteistöön. (Lisätietoja, ks. "Elatusvaateet – Italia")

Puoliso, joka asumuserotilanteessa lyö laimin elatusvelvollisuutensa puolisoonsa ja/tai lapsiinsa nähden, syyllistyy rikokseen (rikoslain 570 §).

Muut vaikutukset. Jos elatusapua saava puoliso ei ole avioitunut uudelleen, hänellä on oikeus saada tietty osuus entiselle puolisolleen työsuhteen päättyessä maksettavasta erorahasta. Entisen puolison kuoltua hänellä on tarpeen mukaan oikeus leskeneläkkeeseen tai oikeus jakaa eläke leskeksi jääneen uuden puolison kanssa sekä oikeus perintöön. Lain mukaan elatusapuun oikeutettu puoliso voi hakea saatavalleen kiinnitystä elatusvelvollisen puolison omaisuuteen tai hakea omaisuuden takavarikointia.

4 Mitä lakitermi "asumusero" käytännössä tarkoittaa?

Asumuseron myötä päättyy avioliittoon liittyvä vaatimus, että puoliset asuvat yhdessä. Pelkällä erillään asumisella ei ole vaikutuksia (lukuun ottamatta tilanteita ennen vuoden 1975 uudistuksia nro 151).

Asumuserossa avioliitto pysyy voimassa, vaikka puolisojen väliset siteet heikkenevät.

Asumusero voidaan käynnistää tuomioistuimen päätöksellä tai yhteisellä sopimuksella.

Lähteet: Aineelliset säännökset sisältyvät siviililakiin (siviililain 150 § ja sitä seuraavat, perintöasiat siviililain 548 ja 585 §).

5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?

Tuomioistuimen asumuseropäätös edellyttää, että puolisojen on mahdotonta jatkaa yhteiselämää.

Jos edellytykset täyttyvät, tuomioistuin vahvistaa asumuseron toisen puolison pyynnöstä, vaikka toinen vastustaisi sitä.

Poikkeustapauksissa tuomioistuin voi ratkaista, kumpi puolisoista on syyllinen eroon, millä voi olla vaikutusta elatusapuun, erorahaan ja perintökysymyksiin. Yleinen syyttäjä osallistuu aina menettelyyn.

Asumusero yhteisellä päätöksellä perustuu puolisoitten väliseen sopimukseen, mutta se tulee voimaan vasta, kun tuomioistuin on sen vahvistanut. Tuomioistuimen tehtävänä on valvoa, että puolisoitten tekemät sopimukset ovat perheen ensisijaisen edun mukaisia. Jos esim. lasten huoltajuutta ja elatusta koskeva sopimus ei ole lasten edun mukainen, tuomioistuin kutsuu osapuolet koolle tarvittavien muutosten aikaansaamiseksi. Jos tuomioistuin pitää ratkaisua epäasianmukaisena, se voi jättää sen vahvistamatta.

6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?

Henkilökohtaiset suhteet: Asumuserossa (tuomioistuimen päätöksellä tai puolisoitten yhteisellä päätöksellä) velvollisuus avunantoon kaikissa yhteiselämän edellyttämässä muodoissaan kevenee. Myös isyysolettamus lakkaa. Nainen ei menetä miehensä sukunimeä, jonka on liittännyt omaansa, mutta tuomioistuin voi miehen pyynnöstä kieltää sen käytön, jos siitä voi aiheutua vakavaa vahinkoa. Samoin tuomioistuin voi myöntää vaimolle oikeuden olla käyttämättä sukunimeä myös silloin, kun siitä voi olla tälle vahinkoa.

Omaisuuksien jakaminen puolisoitten välillä: Aviopuolisoitten yhteisomistuksessa oleva omaisuus puretaan, jos toinen puolisoista julistetaan kadonneeksi tai kuolleeksi, jos avioliiton siviilivaikutukset kumotaan, puretaan tai lakkautetaan, jos puoliso on asumuserossa, jos puolisoitten varallisuus erotetaan tuomioistuimen päätöksellä, jos puoliso sopivat yhdessä aviosuhteen muutoksesta tai toinen puolisoista asetetaan konkurssiin.

Jos puoliso on asumuserossa, yhteisomistuksessa oleva varallisuus puretaan, kun tuomioistuin myöntää puolisoille asumuseron, tai siitä ajankohdasta lähtien, jona puolisoitten yhteisesti sopimaa asumuseroa koskeva asiakirja allekirjoitetaan tuomarin läsnä ollessa, edellyttäen että asiakirja hyväksytään. Päätös, jossa puolisoille myönnetään asumusero, lähetetään siviilirekisterinpitäjälle, jotta yhteisomistuksessa olevan omaisuuden purkaminen voidaan kirjata.

Lasten huolto: Tuomioistuin, joka tekee päätöksen asumuserosta, tekee päätöksen myös lasten huoltajuudesta ja määrää, kuinka suurta elatusmaksua sen puolison, jonka luona alaikäinen lapsi ei asu (tai poikkeuksellisissa yksinhuoltajuustapauksissa puolison, joka ei ole lasten huoltaja), on maksettava. Oikeus jäädä asumaan perheen kotiin annetaan useimmiten sille puolisoille, jonka kanssa lapsi asuu (Lisätietoja ks.: "[Lapsen huolto – Italia](#)").

Elatusapu: Tuomioistuin myöntää pyynnöstä sille puolisoille, joka ei ole syyllinen asumuseroon, oikeuden saada toiselta puolisoilta elatusapua, jos hänellä ei ole riittävästi omia tuloja. Asumuseroon syyllisellä puolisoilla säilyy tarpeen mukaan oikeus saada elatusta eli säännöllisesti maksettava rahasumma, jonka hän tarvitsee välttämättömään toimeentuloon (Ks. lisätietoja: "[Elatusvaateet – Italia](#)").

Oikeuskäytännön mukaan asumuserossa maksettavia elatusmaksuja korotetaan automaattisesti samalla tavoin kuin on nimenomaisesti säädetty avioerossa maksettavien elatusmaksujen korottamisesta.

Lasten huoltajuutta ja (puolisoille ja lapsille) suoritettavan elatusmaksun suuruutta voidaan myöhemmin muuttaa. Elatusmaksun laiminlyönti on rikos (rikoslain 570 §).

Syyllisyys ja syyttömyys asumuserossa: Asumuserossa oleva puoliso, jota ei ole todettu syylliseksi eroon, säilyttää samat perintöoikeudet kuin puoliso, joka ei ole eronnut.

Puolisoilla, jotka on todettu syylliseksi asumuseroon, on oikeus pelkästään toimeentuloavustukseen, jos hän perintöoikeuden syntyessä on saanut kuolleelta puolisoilta elatusapua (siviililain 548 ja 585 §).

Muut vaikutukset: Asumuseropäätös antaa oikeuden hakea tuomioistuimen määräämää kiinnitystä. Laiminlyönnin yhteydessä tuomioistuin voi määrätä kiinnityksen haltijan pyynnöstä velallisen omaisuuden takavarikoinnista ja määrätä velalliselle säännöllisesti maksuja suorittavat kolmannet maksamaan osan niistä oikeuden haltijalle.

7 Mitä lakitermi "avioliiton mitätöinti" käytännössä tarkoittaa?

Siviililakiin (117 § ja sitä seuraavat) on koottu erilaisia tilanteita, joissa avioliitto on mitätöitävissä. Tarkoituksenmukaisempaa on käydä läpi erilaiset tilanteet, joissa avioliitto on pätemätön, ja niihin sovellettava oikeusnormisto.

Avioliitto on pätemätön, jos se on jollain laissa nimenomaan mainitulla tavalla sääntöjenvastainen, mihin on vedottava kiistämällä avioliitto.

Avioliiton mitätöinnistä ei ilmoiteta perillisille, ellei perintöasia ole jo vireillä. Yleinen syyttäjä osallistuu aina menettelyyn.

Lähteet: Aineelliset säännökset sisältyvät siviililakiin (siviililain 117–129 bis §).

8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?

Avioliiton pätemättömyyden edellytykset ovat seuraavat (siviililain 117 § ja sitä seuraavat):

1. toinen puolisoista on edelleen naimisissa (mikä on avioliiton este); pätemättömyys on ehdoton eikä se vanhene; mitätöintiä voivat hakea puoliset, lähisukulaiset ylenevässä polvessa, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee;
2. *impedimentum criminis*, joka on kyseessä, jos avioliiton solmineista toinen on tuomittu toisen puolison murhasta tai murhayrityksestä; pätemättömyys on ehdoton ja peruuttamaton, ja siihen voivat vedota puoliset, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee;
3. avioitumiskielto puolison mielisairauden vuoksi; avioliitto voidaan kieltää myös sen solmimisen jälkeen, jos henkilön voidaan todentaa olleen oikeustoimikelvoton avioliiton solmimisen hetkellä; avioliiton voi kiistää holhooja, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee;
4. puoliso on kyvytön vastaamaan teoistaan (*incapacità naturale*); avioliiton voi kiistää puoliso, joka osoittaa olleensa kyvytön vastaamaan teoistaan – vaikkakin oikeustoimikelpoinen – avioliiton solmiessaan; mitätöintiä ei voi hakea, jos puoliset ovat asuneet yhdessä vuoden puolison toimintakyvyn palattua;
5. alaikäisyys; mitätöintiä voivat hakea puoliset, yleinen syyttäjä ja vanhemmat; alaikäinen voi tehdä hakemuksen vasta vuoden kuluttua täysi-ikäisyyden saavuttamisesta;
6. vanhemmuus-, sukulaisuus-, adoptio- ja kasvattisuhde; pätemättömyyteen voivat vedota puoliset, yleinen syyttäjä ja kuka tahansa, jota asia koskee, paitsi jos avioliiton solmimisesta on kulunut vuosi ja voidaan olettaa, että avioliitolle olisi voinut saada luvan;
7. väkivalta, pelko ja erehdys (väkivalloin saatu tai puolisoista riippumattomista syistä johtuvan poikkeuksellisen voimakkaan pelon vuoksi saatu suostumus); puolison henkilöllisyyttä koskeva erehdys tai siviililain 122 §:ssä tarkoitettu puolison persoonallisuutta koskeva olennainen erehdys); mitätöintiä voi hakea puoliso, jonka suostumus on saatu edellä mainituin keinoin, paitsi jos puoliset ovat asuneet yhdessä vuoden väkivallan tai pelon syyn päättymisen tai erehdyksen paljastumisen jälkeen;
8. lumeavioliitto: avioliiton voi kiistää kumpi tahansa puolisoista, jotka ovat solmineet avioliiton sopien jättävänsä avioliitosta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet käyttämättä; mitätöintihakemus on jätettävä vuoden kuluessa avioitumisesta; mitätöintiä ei voi hakea, jos on kulunut vuosi avioliiton solmimisesta tai jos sopimuspuolet ovat lyhyenkin ajan eläneet avioliitossa vihkimisen jälkeen.

9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?

Jos puoliset ovat toimineet vilpittömässä mielessä (eli he eivät ole tienneet avioliiton esteestä vihkimishetkellä), avioliitto katsotaan päteväksi, kunnes se julistetaan mitättömäksi. Mitätöinnin vaikutukset alkavat mitätöintihetkestä (ns. luuloteltu avioliitto (*matrimonio putativo*)). Mitätöidyllä avioliitolla on samat vaikutukset kuin pätevällä avioliitolla lasten osalta, vaikka molemmat puoliset olisivatkin toimineet vilpillisessä mielessä.

Tuomioistuimien voi myös määrätä toisen puolison maksamaan säännöllisesti enintään kolmen vuoden ajan tietyn rahasumman toiselle puolisolle, jolla ei ole riittäviä omia tuloja ja joka ei ole avioitunut uudelleen.

Jos vain toinen puoliso on toiminut vilpittömässä mielessä, luulotellun avioliiton oikeusvaikutukset tulkitaan hänen ja lasten hyväksi. Vilpillisessä mielessä toimineen puolison on maksettava kolmen vuoden elatusta vastaava kertakorvaus sekä elatusapua, jos kukaan muu ei ole elatusvelvollinen.

10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?

Italian hallitus otti 12.9.2014 annetulla asetuksella nro 132, joka muunnettiin laiksi nro 162/2014, käyttöön seuraavat kaksi uutta vaihtoehtoista tuomioistuimen ulkopuolista menettelyä:

1. Osapuolet voivat laatia asianajajan läsnä ollessa *neuvottelusopimuksen*, ja heillä on siten mahdollisuus ratkaista kiistansa sovinnossa muualla kuin tuomioistuimessa asianajajien avustuksella. Tätä mahdollisuutta voivat käyttää puoliset, joiden tarkoituksena on sopia yhteisesti asumuserosta, lakkauttaa avioliittonsa siviilivaikutukset tai purkaa avioliitto taikka muuttaa asumus- tai avioeron ehtoja, vaikka heillä on alaikäisiä lapsia tai täysi-ikäisiä mutta vaikeasti vammaisia tai heistä taloudellisesti riippuvaisia lapsia. Valitsemalla tämän vaihtoehdon puoliset voivat estää tuomioistuimen aloittamisen (2 ja 6 §).

2. Jos puolisoilla ei ole alaikäisiä lapsia tai jos heillä on täysi-ikäisiä mutta vaikeasti vammaisia tai heistä taloudellisesti riippuvaisia lapsia, heille on viime aikoina annettu mahdollisuus tehdä siviilirekisterinpitäjällä sopimus, jossa vahvistetaan asumusero, avioliiton purkaminen tai sen siviilivaikutusten lakkaaminen tai jolla muutetaan asumus- tai avioeron ehtoja (12 §).

11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Avioeroa koskevia menettelysääntöjä sovelletaan myös asumuseroasioihin soveltuvin osin; muutoin sovelletaan siviiliprosessilain 706 §:ää ja sitä seuraavia pykälä.

Tuomioistuinkäsittelyssä noudatetaan erityistä tutkintamenettelyä, joka etenkin alkuvaiheessa poikkeaa tavanomaisesta oikeudenkäyntimenettelystä (menettely on jaettu pääpiirteissään kahteen vaiheeseen, käsittelevän tuomarin valvomaan vaiheeseen – *fase presidenziale* – ja varsinaiseen käsittelyyn – *fase contenziosa*).

Tuomiovalta: Puolisoiden viimeisen yhteisen kotipaikan yleinen tuomioistuin (*tribunale*) tai muu laissa säädetty paikka (siviiliprosessilain 706 §) kollegiaalisessa kokoonpanossa tai, jos vastaajaa ei tavoiteta tai hän asuu ulkomailla, kantajan asuin- tai kotipaikka. Jos molemmat asuvat ulkomailla, mikä tahansa Italian tasavallan tuomioistuin on toimivaltainen. Jos kyseessä on yhdessä haettava avioero, puoliset voivat valita jommankumman asuin- tai kotipaikan.

Menettely: Avioerohakemus tehdään asiassa toimivaltaisen tuomioistuimen (*ricorso*) kirjaamoon jätettävän kanteen muodossa. Kanteen tueksi liitetään asiakirjoja, mutta ne voidaan esittää myös suoraan tuomioistuimen puheenjohtajan käsittelyssä. Kantajan on annettava kanne ja tuomioistuimen puheenjohtajan päätös, jolla tämä on kutsunut puoliset kuultavakseen, tiedoksi toiselle puolisolle. Jos tuomioistuimen puheenjohtajan käsittelyssä ei onnistuta sovitteluun asiaa, puheenjohtaja päättää puolisojen ja lasten edun mukaisista väliaikaisista toimenpiteistä ja määrää ajankohdan tutkintatuomarin käsittelylle. Tutkintatuomari käsittelee asian tavanomaisen tutkintamenettelyn sääntöjen mukaisesti.

Sopimusavioero: Kun avioerohakemus tehdään yhdessä, puoliset sopivat erosta ja avioliiton jälkeisistä suhteista lapsiin sekä taloudellisista suhteista. Menettely on yksinkertaistettu.

Lähteet: Vuoden 1970 laki nro 898 myöhempine muutoksineen; asumuseroon sovelletaan lisäksi siviiliprosessilain 706–711 §:ää.

12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?

Oikeusapua on saatavilla, mikä tarkoittaa, että asianajajan palveluja voi käyttää tarvitsematta maksaa asianajopalkkioita ja muita oikeudenkäyntikuluja. Myös Italiassa säännöllisesti oleskeleva ulkomaan kansalainen voi saada oikeusapua. Oikeusavun saamisen edellytyksistä on säädetty laissa 1990/217. Lisätietoja ks. ”Oikeusapu”. Oikeusapuhakemus esitetään asianomaiselle asianajajaliitolle (*consiglio dell'ordine degli avvocati*). Ks. asianajajaliiton (esim. Rooman asianajajaliiton (*Consiglio dell'ordine degli avvocati di Roma*)) ja oikeusministeriön verkkosivut.

Lähteet: Vuoden 1990 laki nro 217, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2001 lailla nro 134.

13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?

Asumusero-, avioero- ja mitätöintipäätöksiin on mahdollista hakea muutosta. Avioeroa (esim. siviilisäätystä) tai asumuseroa (esim. syylisyyttä tai elatusapua) koskeviin päätöksiin, jotka eivät ole lainvoimaisia, ei voi hakea erikseen muutosta (muutosta voidaan hakea vain lainvoimaiseen päätökseen), vaan tämä on tehtävä laissa säädettyssä määräajassa.

14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?

Marraskuun 27. päivänä 2003 annetussa asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 säädetään kaikille EU:n jäsenvaltioille yhteisestä menettelystä.

Tuomiot tunnustetaan automaattisesti. Jäsenvaltion väestörekisterin päivittämiseksi ei siis tarvita mitään erityistä menettelyä sen jälkeen, kun on annettu avioero-, asumusero- tai mitätöintipäätös, johon ei voida enää hakea muutosta.

Kuka tahansa, jota asia koskee, voi kuitenkin ilmoittaa, että päätös on tunnustettava tai että sitä ei voida tunnustaa. Asetuksessa on esitetty syyt, joiden nojalla päätös voidaan jättää tunnustamatta. Hakemus (kanteen muodossa) esitetään alueellisesti toimivaltaiselle muutoksenhakutuomioistuimelle (*corte di appello*) (päätöksen täytäntöönpanopaikan perusteella sisäisten sääntöjen mukaisesti). Tuomioistuin tekee päätöksen viipymättä (tarvittaessa toista osapuolta kuulematta) ja se annetaan tiedoksi kantajalle.

15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Kumpikin osapuoli voi vastustaa päätöksen tunnustamista siinä ylioikeudessa, joka on tehnyt tunnustamispäätöksen, kuukauden kuluessa sen tiedoksiantamisesta (kahden kuukauden kuluessa, jos vastapuoli asuu eri maassa). Tässä toisessa vaiheessa kuullaan molempia osapuolia ja sovelletaan riita-oikeudenkäynnin tavanomaisia säännöksiä.

Vastustuskannetta koskevaan tuomioon voi hakea muutosta ns. kassaatiovalituksella ylempältä muutoksenhakutuomioistuimelta (*Corte di Cassazione*, ks. asetuksen liitteet).

16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puoliset eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

Asumus- ja avioeroon sovelletaan sen maan lakia, jonka kansalaisia molemmat puoliset ovat sillä hetkellä, kun asumus- tai avioerohakemus tehdään. Jos puoliset ovat eri maiden kansalaisia, tuomioistuin käyttää harkintaansa ja määrittää sovellettavan lain selvittämällä, missä maassa aviopari on pääasiallisesti asunut. Tuomioistuin voi käyttää harkintavaltaa tältä osin.

Jos sovellettavassa ulkomaan laissa ei ole säädetty asumus- ja avioerosta, sovelletaan Italian lakia (lain nro 218/1995 31 §), joten tällaisessa tapauksessa sovelletaan oikeuspaikan lakia. Huomattakoon, että Italian lain soveltaminen ei edellytä, että kantaja on Italian kansalainen, vaan sitä voi pyytää myös ulkomaalainen, joka on naimisissa italialaisen kanssa tai ulkomaalaisen kanssa.

Italialaisiin puolisoihin, jotka esittävät asumusero- tai avioerohakemuksen Italiassa, sovelletaan Italian lakia, vaikka he eivät asuisi Italiassa. Jos puoliset ovat keskenään eri kansalaisuutta, sovelletaan sen maan lakia, jossa aviopari on pääasiallisesti asunut. Jos tässä laissa ei tunneta asumuseroa tai avioeroa, italialainen tuomioistuin soveltaa kuitenkin Italian lakia.

Tämä verkkosivu on osa [Sinun Eurooppasi](#) -sivustoa.

[Anna palautetta](#) sisällön hyödyllisyydestä.

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 17/12/2020